

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
Факультет економічний
Кафедра фінансів, обліку і аудиту

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ БАНКІВСЬКА СИСТЕМА

Код та назва спеціальності	072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Назва освітньої програми	Управління фінансами, банківська справа та страхування
Рівень освіти	перший (бакалаврський)
Форма навчання	Денна / заочна
Семестр	4
Кількість кредитів ЄКТС	4
Форма підсумкового контролю	екзамен
Розробник програми	Бойко Дмитро Іванович к.е.н., доцент доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту

Харків - 2025

ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Галузь знань: 072 «Управління та адміністрування»

Обов'язкова: цикл професійної підготовки

Курс: 2 / Семестр: 4

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Бойко Дмитро Іванович, к.е.н, доцент

Профайл викладача – <https://kart.edu.ua/staff/bojko-dmitro-ivanovich>

Контактна інформація - boyko20@kart.edu.ua

Час та аудиторія проведення занять: згідно розкладу – <http://rasp.kart.edu.ua>

Сторінка курсу в MOODLE - <https://do.kart.edu.ua/course/view.php?id=16471>

МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Метою освітньої компоненти «**Банківська система**» зазвичай є формування у студентів теоретичних знань та практичних навичок, необхідних для розуміння структури, функцій і діяльності банків та банківської системи в цілому.

Основними завданнями освітньої компоненти є:

1. забезпечити здобуття системних знань про структуру, функції та роль банківської системи в економіці;
2. розвинути вміння аналізувати діяльність банків, оцінювати фінансовий стан і ефективність банківських операцій;
3. сформувані практичні навички виконання основних банківських операцій та використання сучасних банківських технологій;
4. підготувати студентів до прийняття професійних рішень у сфері банківської діяльності та фінансового менеджменту.

КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність. Здатність студентів комплексно застосовувати набуті знання, навички та вміння для ефективного розв'язання професійних завдань у сфері банківської діяльності та фінансів.

Заплановані загальні компетентності (ЗК), спеціальні (фахові) компетентності (СК), результати навчання (ПР):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)

ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система, страхування та фондовий ринок).

СК05. Здатність застосовувати знання законодавства усфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем.

ПР03. Визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи, страхування та фондового ринку.

ПР07. Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері банківської справи.

ПЕРЕДУМОВИ (ПРЕРЕКВІЗИТИ)

Перелік дисциплін чи курсів, необхідних для засвоєння: «Вступ до фаху», «Гроші і кредит».

ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Дисципліни, для яких знання з цієї дисципліни є базовими: «Центральний банк та монетарна політика», «Фінансовий аналіз банківської діяльності».

ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Відповідно до резолюції ООН №70/1 та Указу Президента України №722/2019, освітня компонента сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку:

SDG 4 – Якісна освіта. Забезпечення доступу до якісної освіти та формування компетентностей, необхідних для професійного розвитку у фінансово-банківській сфері.

SDG 8 – Гідна праця та економічне зростання. Підготовка фахівців, здатних ефективно працювати у сфері банківських і фінансових послуг, сприяючи економічному розвитку та стабільності.

SDG 9 – Індустрія, інновації та інфраструктура. Використання сучасних банківських технологій та інновацій для підвищення ефективності фінансових систем.

SDG 10 – Скорочення нерівності. Формування знань та навичок, що сприяють фінансовій грамотності та доступу до банківських послуг для різних верств населення.

SDG 17 – Партнерство заради цілей. Підготовка фахівців, здатних до співпраці з фінансовими установами, державними органами та міжнародними партнерами для реалізації економічних та соціальних проектів.

Освітня компонента «**Банківська система**» формує у здобувачів освіти систему знань, умінь і компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності у сфері банківської справи та фінансів, зокрема: знання структури та функцій банківської системи, уміння виконувати банківські операції та використовувати сучасні технології, здатність аналізувати фінансовий стан банків, приймати управлінські рішення та діяти відповідно до професійної етики.

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Тема 1. Економічні і правові основи функціонування банківської системи.

Історія розвитку банківництва та роль банків в системі ринкової інфраструктури. Становлення банківської системи незалежної України.

Тема 2. Центральний банк в економічній системі держави.

Статус та принципи організації діяльності центрального банку. Керівні органи НБУ. Завдання та функції НБУ. Реалізація грошово-кредитної політики НБУ. Регулювання та нагляд за діяльністю банків.

Тема 3. Організація діяльності комерційного банку

Банківська система: суть, будова. Види банківських установ та їх функції. Характеристика і класифікація банківських операцій. Порядок реєстрації банківських установ. Ліцензування банківської діяльності. Організаційна структура та управління банком.

Тема 4. Операції з формування банківських ресурсів

Склад і структура ресурсів банку. Формування власного капіталу банку. Депозитні операції банків. Міжбанківські кредити як джерело запозичення банківських ресурсів. Управління ресурсами банку.

Тема 5. Операції банків з обслуговування платіжного обороту

Основи організації грошових розрахунків у народному господарстві. Ведення рахунків клієнтів. Основні принципи організації безготівкового платіжного обороту. Види платіжних інструментів при здійсненні безготівкових банківських розрахунків. Міжбанківські розрахунки в національній валюті. Кореспондентські відносини між банками. Система електронних платежів. Банківська платіжна картка як засіб розрахунків. Організація касової роботи в установах банків.

Тема 6. Кредитні операції банків

Суть кредиту, класифікація банківських кредитів. Принципи кредитування. Кредитний потенціал банку, етапи процесу кредитування. Ціна банківського кредиту. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Забезпечення кредитів і особливості кожного виду забезпечення кредитів. Кредитні ризики. Класифікація кредитів за ступенем ризику.

Загальні положення про створення банками резерву на покриття кредитних ризиків. Проблемні кредити, порядок їх погашення. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів.

Тема 7. Операції банків в іноземній валюті

Поняття валюти, валютного курсу, котирування валюти. Відкриття і ведення валютних рахунків клієнтів. Неторговельні операції в іноземній валюті. Торговельні операції банків в іноземній валюті. Валютне кредитування.

Тема 8 Операції банку з цінними паперами

Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Класифікація операцій банків з цінними паперами. Пасивні операції банків з цінними паперами. Активні операції банків з цінними паперами. Позабалансові операції банків з цінними паперами.

Тема 9. Операції з надання банківських послуг

Загальна характеристика та види нетрадиційних банківських операцій і послуг. Лізингові операції. Факторинг та форфейтинг. Інші нетрадиційні операції та послуги банків.

ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

1. Аналіз структури та ролі банківської системи в економіці
2. Дослідження діяльності Національного банку України та інструментів грошово-кредитної політики
3. Аналіз організації діяльності комерційного банку та класифікації банківських операцій
4. Оцінювання формування ресурсів комерційного банку та депозитних операцій
5. Аналіз платіжних операцій банків і організації розрахункового обслуговування клієнтів
6. Оцінювання кредитних операцій банків і кредитоспроможності позичальників

7. Аналіз валютних операцій банків
8. Дослідження операцій банків з цінними паперами та банківських послуг

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вид роботи	Сутність
Опрацювання теоретичного матеріалу	Самостійне вивчення основних понять та категорій курсу; аналіз законодавчих актів та нормативних документів; опрацювання рекомендованої літератури, електронних ресурсів і матеріалів, необхідних для засвоєння тем дисципліни.
Підготовка до практичних занять	Опрацювання методичних вказівок; виконання розрахункових завдань, аналіз ситуаційних кейсів і практичних прикладів; підготовка до обговорення тем і проблем банківської системи; аналіз даних банківських установ та НБУ, законодавчих змін та актуальних подій у сфері грошово-кредитної системи.
Виконання індивідуальних завдань	Розроблення аналітичних або дослідницьких робіт; підготовка презентацій, порівняльних оглядів, аналітичних записок чи есе; виконання розрахункових робіт або використання елементів неформальної освіти .
Підготовка до підсумкового контролю	Систематизація та узагальнення знань з усіх тем курсу; повторення ключових понять, законодавчих норм та практичних аспектів; виконання тестових і ситуаційних завдань; підготовка до комплексного оцінювання результатів навчання у формі екзамену.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Денна форма навчання

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Економічні і правові основи функціонування банківської системи.	2	1	6	9
2	Центральний банк в економічній системі держави.	4	2	8	14
3	Організація діяльності комерційного банку	4	2	5	11
4	Операції з формування банківських ресурсів	4	2	10	16
5	Операції банків з обслуговування платіжного обороту	4	2	8	14
6	Кредитні операції банків	4	2	10	16
7	Операції банків в іноземній валюті	2	1	10	13
8	Операції банку з цінними паперами	4	2	10	16
9	Операції з надання банківських послуг	2	1	8	11
	Всього	30	15	75	120

Заочна форма навчання

№	Тема	Лекції, год	Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год
1	Економічні і правові основи функціонування банківської системи.	1	1	10	12
2	Центральний банк в економічній системі держави.	1	1	10	12
3	Організація діяльності комерційного банку	1	1	10	12
4	Операції з формування банківських ресурсів	1		15	16
5	Операції банків з обслуговування платіжного обороту	1		15	16
6	Кредитні операції банків	1	1	10	12
7	Операції банків в іноземній валюті			25	25
8	Операції банку з цінними паперами			25	25
9	Операції з надання банківських послуг			20	20
	Всього	6	4	140	150

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

У межах навчальних годин, виділених на самостійну роботу передбачено виконання індивідуального науково-дослідного завдання, що є одним із засобів оволодіння навчальним матеріалом, формує здатність студента до самоосвіти і автономної науково-дослідницької діяльності. Завдання передбачає підготовку реферату або доповіді з презентацією. Виконання реферату або доповіді має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які студенти отримують у процесі прочитаних лекцій та практичних занять. Тематику рефератів студент самостійно обирає з переліку запропонованих викладачем тем або подає власну пропозицію, яка узгоджується з викладачем.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Методи навчання визначаються відповідно до Положення про організацію освітнього процесу УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oopnova-redakcija-2024.pdf>)

При викладанні освітньої компоненти для активізації навчального процесу на практичних заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як міні-лекції, кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Формою підсумкового контролю є екзамен. Форма проведення семестрового екзамену – електронне тестування. При проведенні підсумкового контролю у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в базі електронних курсів системи дистанційного навчання Moodle для перевірки знань здобувачі освіти.

Методи контролю: усне опитування, поточний контроль, модульний контроль (тести), підсумкове тестування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Реальні результати навчання студента ідентифікуються та вимірюються відносно очікуваних під час контрольних заходів за допомогою критеріїв, що описують дії студента для демонстрації досягнення результатів навчання відповідно до Положення про контроль і оцінювання якості знань студентів в УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/pologennya-pro-kontrol-ta-ocinuvannya-2015.pdf>) та Порядку проведення заліково-екзаменаційної сесії в умовах воєнного стану https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/porjadok_sesija_vijskovij-stan.pdf

Максимальна кількість балів за модуль		
Поточний контроль	Модульний контроль (тести)	Сума балів за модуль
до 60	до 40	до 100
Поточний контроль		3 семестр
1 Обговорення проблемних питань на семінарських заняттях Складові: <ul style="list-style-type: none"> ● аналіз ситуації та ідентифікація проблеми; ● аргументація та логічність запропонованого рішення ● аналітичність, аргументованість висновків		0 – 15
2 Виконання практичних робіт протягом модулю Складові: <ul style="list-style-type: none"> ● правильність і повнота виконання розрахунків; ● аналітичність, аргументованість висновків ● оформлення роботи та дотримання вимог		0 – 25
3 Поточне тестування		0 – 20
підсумок		мак 60

Визначення назви за державною шкалою(оцінка)	Визначення назви за шкалою ECTS	За 100-бальною шкалою	ECTS оцінка
відмінно – 5	Відмінно – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	90-100	A
добре – 4	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	82-89	B
	Добре – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок	75-81	C
задовільно - 3	Задовільно - непогано, але зі значною кількістю недоліків	69-74	D
	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	60-68	E
незадовільно - 2	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим як отримати залік (без повторного вивчення модуля)	35-59	FX
	Незадовільно - необхідна серйозна подальша робота (повторне вивчення модуля)	<35	F

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в УкрДУЗТ (<https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/05/polozhennja-pro-oop-nova-redakcija-2024.pdf>) прозорість, неупередженість оцінювання досягнень студентів є одним із принципів забезпечення якості освітнього процесу

Політика забезпечення дотримання учасниками освітнього процесу академічної доброчесності визначається Кодексом академічної доброчесності Українського державного університету залізничного транспорту <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf>

Основні заходи запобігання та виявлення академічного плагиату визначаються Положенням про організацію освітнього процесу Українського державного університету залізничного транспорту (далі – Університет) <https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/polozhennja-pro-oop-ukrduzt-2021.pdf>

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття та структура банківської системи.
2. Роль банків у ринковій економіці.
3. Історичні етапи розвитку банківництва.
4. Становлення банківської системи незалежної України.
5. Центральний банк та його місце в економічній системі держави.
6. Правовий статус і принципи діяльності Національного банку України.
7. Керівні органи та функції Національного банку України.
8. Грошово-кредитна політика НБУ та її інструменти.
9. Банківське регулювання і нагляд в Україні.
10. Поняття та види комерційних банків.
11. Організаційна структура та управління комерційним банком.
12. Класифікація банківських операцій.
13. Порядок створення, реєстрації та ліцензування банків.
14. Склад і структура ресурсів комерційного банку.
15. Власний капітал банку та його функції.
16. Депозитні операції банків та їх види.
17. Міжбанківські кредити як джерело банківських ресурсів.
18. Поняття та принципи організації платіжного обороту.
19. Види безготівкових розрахунків та платіжні інструменти.
20. Міжбанківські розрахунки та система електронних платежів НБУ.
21. Банківські платіжні картки та їх роль у розрахунках.
22. Суть кредиту та класифікація банківських кредитів.
23. Кредитний процес та етапи надання кредиту.
24. Оцінка кредитоспроможності позичальника.
25. Форми забезпечення кредитів та їх характеристика.
26. Кредитні ризики та їх класифікація.
27. Проблемні кредити та порядок їх погашення.
28. Поняття валюти та валютного курсу.
29. Основні валютні операції банків.
30. Операції банків з цінними паперами та нетрадиційні банківські послуги.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Закон України «Про Національний банк України» № 679-XIV від 20.05.1999 р. (із змінами та доповненнями) Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>

2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 07.12.2000 р. (із змінами та доповненнями) Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

3. Банківська система : підручник / за ред. О. Д. Василика. – Київ : Центр учбової літератури, 2019.

4. Банківська система /навч.посіб./ (Л.І. Катан, Н.І.Демчук, В.Г. Бабенко-Левада, Т.О. Журавльова); за ред. І.М. Мазур. – Дніпро: Пороги, 2017. - 444 с.

5. Банківська система: навчальний посібник / укл.: П.О. Нікіфоров, О.М. Гладчук, М.Г. Марич, М.П. Федешин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. 2023. 224 с.

5. Дзюблюк О. В. Банківська система України : навчальний посібник. – Тернопіль : Економічна думка, 2018.

6. Коваленко В. В. Фінансова діяльність банків : навчальний посібник. – Київ : Знання, 2019.

Інтернет-ресурси:

1 <http://lib.kart.edu.ua/> (Електроний портал УкрДУЗТ)

2 <http://portal.rada.gov.ua> (Офіційний портал Верховної Ради України);

3 <http://kmu.gov.ua> (Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України (КМУ));

4 <http://minfin.gov.ua> (Міністерство фінансів України);

5 <https://www.bank.gov.ua> (НБУ)

Додатковий матеріал та посилання на електронні ресурси доступні на сайті Університету у розділі «дистанційне навчання» поряд із питаннями, над якими необхідно поміркувати під час підготовки для обговорення в аудиторії. Необхідна підготовка повинна бути завершена до початку наступної лекції.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Матеріально-технічне забезпечення. На навчальних заняттях здобувачі повинні мати: гаджети з можливістю підключення до Інтернету; перевірений доступ до застосунків Microsoft Office: Moodle; Zoom; інстальований на ПК та /або мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point); активований акаунт університетської пошти (student.i.p.@ kart.edu.ua) на Office365.

Інформаційне забезпечення: конспект лекцій, електронна бібліотека навчальної літератури, презентації окремих тем, банк тестів, методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів

ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ розробника: Бойко Д.І., доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
email: boyko20@kart.edu.ua

ВНЕСЕННЯ ЗМІН

Засідання кафедри ФОіА	<i>Протокол № 1 від 29.08.2025 р.</i>	